

เป้าหมายที่
02

**ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคง
ทางอาหารและยกระดับโภชนาการ
และส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน**

**SDG 2: End hunger, achieve food security and improved
nutrition and promote sustainable agriculture**

ความมั่นคงทางอาหารและโภชนาการมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน โดยอาหารที่บริโภคต้องปลอดภัยและมีโภชนาการจำเป็นในระดับที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการเกิดภาวะทุพโภชนาการ โดยเฉพาะในกลุ่มคนยากจน และผู้ที่อยู่ในสถานการณ์เปราะบาง อาทิ คนพิการ คนชรา และการกีดกัน นอกจากนี้ ภาคเกษตรที่เป็นแหล่งผลิตอาหารมีบทบาทอย่างมากในการสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร จึงควรส่งเสริมระบบเกษตรกรรมยั่งยืนที่คำนึงถึงคุณภาพชีวิตของเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย ความปลอดภัยของผู้บริโภค การเพิ่มผลผลิตของภาคเกษตร ความสมดุลของระบบนิเวศ ความมั่นคงของฐานทรัพยากร และความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภัยพิบัติ และความผันผวนของราคาสินค้าเกษตร

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ในระยะที่ผ่านมาสถานการณ์ความหิวโหยของประเทศไทยปรับตัวในทิศทางที่ดีขึ้น ดังเห็นได้จากสัดส่วนประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนที่ต่ำกว่าเส้นความยากจนด้านอาหาร (Food Poverty Line) ที่ลดลงจากร้อยละ 0.54 ในปี 2559 เป็นร้อยละ 0.37 ในปี 2562 อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงอาหารที่มีโภชนาการครบถ้วนยังเป็นความท้าทายที่สำคัญ โดยความชุกของภาวะขาดสารอาหาร (Prevalence of Undernourishment) ในปี 2561 มีสัดส่วนฯ อยู่ที่ร้อยละ 9.3 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8.6 ในปี 2559 เช่นเดียวกับความชุกของเด็กไทยอายุต่ำกว่า 5 ปีที่มีภาวะเตี้ยผอม และน้ำหนักเกิน ซึ่งเพิ่มขึ้นในปี 2563 เมื่อเทียบกับปี 2559 นอกจากนี้ ในมิติของการพัฒนาภาคเกษตรเพื่อบรรลุความมั่นคงทางอาหาร พบว่าการเติบโตของมูลค่าการผลิตภาคเกษตรต่อหน่วยแรงงานระหว่างปี 2559 - 2562 ยังอยู่ในระดับต่ำ โดยเติบโตเฉลี่ยเพียงร้อยละ 3.17 ต่อปี เช่นเดียวกับการขยายตัวของพื้นที่การทำเกษตรกรรมยั่งยืนที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย โดยในปี 2563 ประเทศไทยมีพื้นที่ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนเพียง 1.15 ล้านไร่ ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดให้มีพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืน 7.5 ล้านไร่ และ 10 ล้านไร่ ภายในปี 2568 และ 2573 ตามลำดับ

ทั้งนี้ ภาครัฐได้มีการลงทุนในภาคเกษตรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนจากดัชนีทิศทางการลงทุนภาครัฐเพื่อการเกษตรที่เพิ่มขึ้น โดยการลงทุนในภาคเกษตรครอบคลุมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาสินค้าและอุตสาหกรรมเกษตร

และการสนับสนุนกลไกตลาดสินค้าโภคภัณฑ์อาหารและเกษตรให้ทำงานอย่างปกติและเหมาะสม นอกจากนี้ ประเทศไทยได้มีการจัดตั้งธนาคารทรัพยากรชีวภาพแห่งชาติ เพื่ออนุรักษ์และเพิ่มจำนวนแหล่งพันธุกรรมพืช เห็ด และสัตว์เพื่ออาหารและการเกษตรซึ่งจะช่วยเป็นฐานข้อมูลสำหรับใช้ปรับปรุงพันธุ์เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารในระยะยาว

การดำเนินการที่ผ่านมา

ประเทศไทยได้ดำเนินโครงการสำคัญเพื่อให้เกิดการเข้าถึงอาหารที่มีโภชนาการได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน อาทิ โครงการดูแลสารอาหารของการกีดกันเกิดโครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิตเพื่อเด็กปฐมวัยสูงวัยดีสมบูรณ์ และโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันของภาครัฐ รวมถึงโครงการอาหารดี ฟ้าให้น้อง และโครงการเลี้ยงไก่ไข่เพื่ออาหารกลางวันของภาคเอกชน นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้ดำเนินโครงการส่งเสริมสุขภาพด้านโภชนาการป้องกัน/ควบคุมโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Non-Communicable Diseases: NCDs) และป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ โดยมุ่งเน้นการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องโภชนาการแก่เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขเพื่อนำไปเผยแพร่ในระดับพื้นที่

ในด้านการพัฒนาภาคเกษตรภาครัฐได้ดำเนินการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และเพิ่มรายได้ของเกษตรกรผ่านการดำเนินโครงการต่างๆ อาทิ โครงการ

ระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ โครงการการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Zoning by Agri-map) และโครงการพัฒนา Smart Farmer ในชนบทเดียวกัน ได้ทำการพัฒนาฐานข้อมูลระบบดิจิทัล เพื่อเสริมประสิทธิภาพการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้านการเกษตร ผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการพัฒนาฐานข้อมูลด้านการเกษตรแห่งชาติ ซึ่งมุ่งจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับห่วงโซ่ภาคเกษตรโดยจะบูรณาการฐานข้อมูลด้านการเกษตรของหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนข้อมูลในเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์และให้คำแนะนำแก่เกษตรกรได้อย่างเหมาะสม

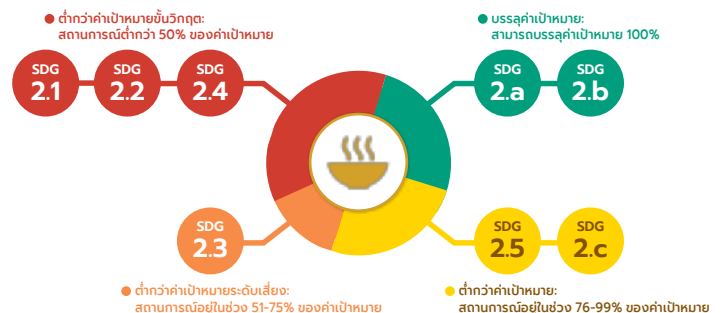
ความท้าทาย

แม้ว่าภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการส่งเสริมการเข้าถึงอาหารที่ปลอดภัยและมีโภชนาการอย่างเพียงพอในกลุ่มประชากรยากจนและเปราะบางอย่างต่อเนื่อง แต่ประเทศไทยยังมีความท้าทายในส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านโภชนาการที่ถูกต้องเพื่อให้ผู้บริโภคปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเลือกบริโภคอาหารที่มีโภชนาการจำเป็นอย่างครบถ้วน ส่งผลให้ประชากรจำนวนมากยังมีภาวะทุพโภชนาการ โดยเฉพาะภาวะโภชนาการเกินซึ่งมีความชุกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในกลุ่มประชากรที่มีรายได้ปานกลางถึงสูง ทั้งนี้ ในด้านการสร้างระบบการผลิตอาหารที่ยั่งยืน พบว่าพื้นที่ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนของไทยยังมีสัดส่วนน้อยเมื่อเทียบกับพื้นที่การเกษตรทั้งหมดในประเทศ อีกทั้งการเพิ่มผลิตภาพทางการเกษตรยังต่ำกว่าระดับศักยภาพ โดยมีสาเหตุหลักจากข้อจำกัดในด้านการเข้าถึงเทคโนโลยีการผลิตตลอดจนข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นต่อการวางแผนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังขาดเครื่องมือที่จำเป็นต่อการกำกับและติดตามสถานการณ์ในตลาดสินค้าเกษตร ทำให้การจัดการความเสี่ยงด้านราคาซึ่งส่งผลกระทบต่อเกษตรกรจำนวนมากยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยควรดำเนินการส่งเสริมการเข้าถึงอาหารในกลุ่มประชากรยากจนและเปราะบางอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านโภชนาการแก่ประชาชนทุกกลุ่มอย่างจริงจัง โดยให้ภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว ควบคู่กับการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านโภชนาการผ่านสื่อช่องทางต่าง ๆ โดยเฉพาะช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้โดยตรงและใช้ต้นทุนในการเผยแพร่ในวงกว้างไม่สูงมากนัก ในขณะเดียวกันภาครัฐควรเร่งดำเนินการส่งเสริมการทำระบบเกษตรยั่งยืนการสร้างแรงจูงใจผ่านมาตรการช่วยเหลือทั้งด้านการเงินและวิชาการ และการสร้างความตระหนักรู้ถึงประโยชน์ในการปรับเปลี่ยนไปสู่การทำระบบเกษตรยั่งยืน นอกจากนี้ การสนับสนุนให้เกษตรกรให้สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตรเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งเนื่องจากการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิตจะเป็นการเพิ่มผลิตภาพและยกระดับความมั่นคงทางอาหาร และจะเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับรายได้เกษตรกรอย่างมีเสถียรภาพ

ผลการประเมินสถานะของ SDG 2

กรณีศึกษา

โครงการหัจจรรย 1,000 วันแรกของชีวิต

การได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยแรกเกิด ถือหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการพัฒนาการทารกมนุษย์ที่มีคุณภาพ ซึ่งหมายรวมถึงการมีร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีความพร้อมทางด้านจิตใจ และสติปัญญา สหประชาชาติจึงกำหนดให้ประเด็นการเข้าถึงสารอาหารที่เพียงพอในกลุ่มหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์และให้นมบุตรเป็นหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

รัฐบาลโดยสำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นดังกล่าว จึงได้เริ่มดำเนินโครงการหัจจรรย 1,000 วันแรกของชีวิตในปีงบประมาณ 2561 เพื่อสร้างความความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมสุขภาพสตรีและเด็กปฐมวัยเนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าว (ตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิในครรภ์มารดาจนถึงอายุ 2 ปี) เป็นช่วงที่โครงสร้างสมองมีการพัฒนาสูงสุด ทั้งการสร้างเซลล์สมองและการเชื่อมโยงระหว่างเซลล์สมอง ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการเรียนรู้จดจำ นอกจากนี้ ยังเป็นช่วงที่มีการเจริญเติบโตด้านร่างกายอย่างรวดเร็ว ผลการศึกษาวิจัยระบุว่าในช่วง 1,000 วันแรกของชีวิตมีความสำคัญมากถึง 80% ของการกำหนดภาวะสุขภาพไปตลอดชีวิต ดังนั้น การลงทุน

ในช่วงเวลาดังกล่าวของชีวิตจึงมีความคุ้มค่าที่สุด และจะให้ผลตอบแทนกลับมา 18 – 50 เท่าของเงินที่ลงทุนไปที่ผ่านมาโครงการหัจจรรย 1,000 วันแรกของชีวิตได้จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านโภชนาการของหญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร เด็กทารกตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี ไปยังสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทุกแห่ง ขณะเดียวกันได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนโครงการฯ เพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงานแก่เจ้าหน้าที่และผู้รับผิดชอบงานด้านสตรีและเด็กปฐมวัยทั่วประเทศเพื่อนำไปถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องไปยังกลุ่มเป้าหมายต่อไป ทั้งนี้ โครงการเน้นการดำเนินการผ่านการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยให้ท้องถิ่นและภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมลงทุนในการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการผ่านคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ

ผลจากการขับเคลื่อนโครงการมาอย่างต่อเนื่องส่งผลให้สถานการณ์ด้านโภชนาการและสุขภาพของแม่และเด็กในภาพรวมของประเทศดีขึ้น โดยเห็นได้จากสัดส่วนของหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับยาเม็ดเสริมไอโอดีนในปี 2561 เพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ 70.58 ของจำนวนประชากรหญิงที่ตั้งครรภ์ทั่วประเทศ จากร้อยละ 56.39 ในปี 2557 สอดคล้องกับข้อมูลสภาวะโลหิตจางของหญิงตั้งครรภ์ที่ลดลงจากร้อยละ 17.44 ของจำนวนหญิงตั้งครรภ์ทั่วประเทศ ในปี 2557 เป็นร้อยละ 16.06 ในปี 2561 ขณะที่สัดส่วนของเด็กอายุ 0 - 2 ปีที่สูดดีสมส่วนในปี 2562 อยู่ที่ร้อยละ 59.1 ของจำนวนประชากรเด็กอายุ 0 - 2 ปี ทั่วประเทศ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 57.2 ในปี 2559

ที่มา: กรมอนามัย

ยุคความหิวโหยและสร้างหลักประกันให้ทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มยากจน
และกลุ่มที่อยู่ในสถานการณ์เปราะบาง รวมถึงทารก ได้เข้าถึงอาหารที่ปลอดภัย
มีโภชนาการ และเพียงพอตลอดทั้งปี ภายในปี 2573

การเข้าถึงอาหารในปริมาณที่เพียงพอมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน เนื่องจากการมีสุขภาพที่ดี การมีพัฒนาการทางร่างกายและสติปัญญาที่เหมาะสมตามวัย ตลอดจนการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ล้วนต้องใช้พลังงานที่ได้จากอาหาร นอกจากนี้ อาหารที่มนุษย์บริโภคยังต้องปลอดภัยและมีโภชนาการในระดับที่เหมาะสม เพื่อให้การบริโภคอาหารไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยการดำเนินการเพื่อบรรลุความมั่นคงทางอาหาร จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับกลุ่มคนยากจน และผู้ที่อยู่ในสถานการณ์เปราะบาง อาทิ คนพิการ คนชรา และการก เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีความท้าทายในการเข้าถึงอาหารที่ปลอดภัยและมีโภชนาการในปริมาณที่เพียงพอ

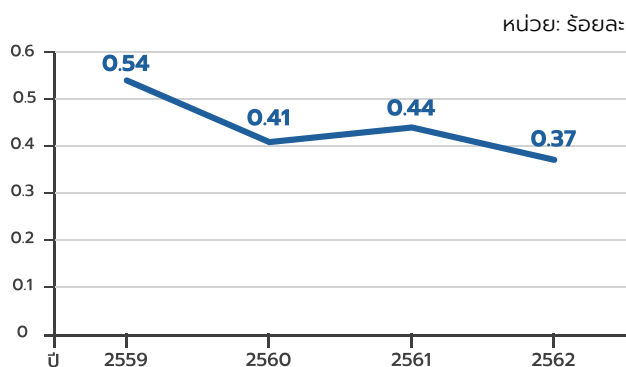
สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย

ในระยะเวลาที่ผ่านมาคนไทยสามารถเข้าถึงอาหารได้มากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มคนยากจน ดังเห็นได้จากจำนวนคนยากจนด้านอาหาร ซึ่งวัดจากจำนวนประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนที่ต่ำกว่าเส้นความยากจนด้านอาหาร (Food Poverty Line) ในปี 2562 ซึ่งอยู่ที่ 254,100 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.37 ลดลงจากปี 2559 ซึ่งมีสัดส่วนคนยากจนด้านอาหารอยู่ที่ร้อยละ 0.54

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาดัชนีความมั่นคงทางอาหารโลก (Global Food Security Index: GFSI) ซึ่งรวมปัจจัยด้านการมีอาหารที่เพียงพอ ด้านความสามารถในการซื้ออาหาร และด้านคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารพบว่าประเทศไทยมีคะแนนดีขึ้น โดยในปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนเฉลี่ย 65.1 จาก 100 คะแนน เพิ่มขึ้นจาก 59.5 คะแนน ในปี 2559

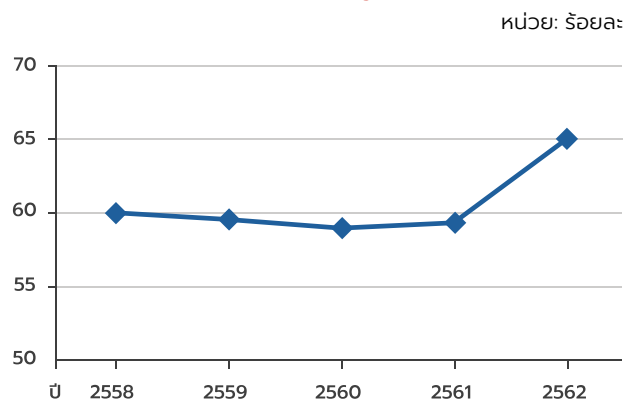
อย่างไรก็ดี การเข้าถึงอาหารที่มีโภชนาการครบถ้วนของประชากรไทยยังไม่ดีนัก โดยสัดส่วนความชุกของภาวะขาดสารอาหาร (Prevalence of Undernourishment) ที่ประเมินโดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization: FAO) มีแนวโน้มแย่ลง โดยในปี 2561 มีสัดส่วนฯ อยู่ที่ร้อยละ 9.3 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8.6 ในปี 2559

สัดส่วนคนยากจนด้านอาหาร

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ดัชนีความมั่นคงทางอาหารโลก
(Global Food Security Index: GFSI)

ที่มา : The Economist Intelligence Unit

ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร และยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน

02

SDG
2.1

ยุติความหิวโหยและสร้างหลักประกันให้ทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มยากจน และกลุ่มที่อยู่ในสถานการณ์เปราะบาง รวมถึงทารก ได้เข้าถึงอาหารที่ปลอดภัย มีโภชนาการ และเพียงพอตลอดทั้งปี ภายในปี 2573

การดำเนินการที่ผ่านมา

ประเทศไทยได้ดำเนินโครงการสำคัญเพื่อให้เกิดการเข้าถึงอาหารที่มีโภชนาการได้อย่างทั่วถึง โดยโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันมีส่วนสำคัญในการทำให้นักเรียน โดยเฉพาะในถิ่นทุรกันดารได้รับอาหารเพียงพอ มีสารอาหารครบถ้วน มีสุขภาพดีขึ้น และเจ็บป่วย จากภาวะขาดสารอาหารลดลงซึ่งโครงการดังกล่าวส่งเสริมให้นักเรียนครูและผู้ปกครองร่วมทำการเกษตรและเก็บเกี่ยวผลผลิตมาเป็นอาหารกลางวันให้นักเรียนในปัจจุบันมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการจำนวน 747 แห่งครอบคลุมพื้นที่ 50 จังหวัดทั่วประเทศ อีกทั้ง ยังมีโครงการดูแลสารอาหารของทารกแรกเกิด ซึ่งเป็นโครงการที่ส่งเสริมให้ทารกได้รับสารอาหารที่เพียงพอ เพื่อการเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์

นอกจากนี้ ภาคเอกชนยังมีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานดังกล่าว โดยเครือข่ายสรรพสินค้าเอสโกโลตัสได้ดำเนินโครงการอาหารดีพี่ให้น้อง เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนในโรงเรียนยากไร้ระดับประถมศึกษาทั่วประเทศ ได้เข้าถึงอาหารที่ดีและมีประโยชน์ และในปัจจุบันได้ประกาศเชิญชวนให้ลูกค้าร่วมบริจาคสมทบทุนโครงการดังกล่าว ส่วนบริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) และมูลนิธิเจริญโภคภัณฑ์พัฒนาชีวิตชนบท ได้ดำเนินโครงการเลี้ยงไก่เพื่ออาหารกลางวัน และ โครงการซีพีเอฟ อัมสุข ปลูกอนาคต เพื่อสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนไทยในพื้นที่รอบโรงงานและฟาร์มของบริษัทเข้าถึงอาหารปลอดภัย และมีโภชนาการ รวมทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพได้ โดยปัจจุบันโครงการเลี้ยงไก่เพื่ออาหารกลางวันมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการดังกล่าวจำนวน 777 แห่ง และโครงการซีพีเอฟ อัมสุข ปลูกอนาคตมีโรงเรียนในความดูแล 79 แห่ง

ความท้าทาย

แม้ว่าในปัจจุบันพัฒนาการทางเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนการดำเนินการเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงอาหารในหลายพื้นที่ จะทำให้สถานการณ์การเข้าถึงอาหารของคนไทยในระยะที่ผ่านมาดีขึ้น แต่สัดส่วนความชุกของภาวะขาดสารอาหารที่เพิ่มขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายของประเทศไทยในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงอาหารที่มีโภชนาการในระดับที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มคนยากจนและเปราะบาง ซึ่งมีข้อจำกัดด้านรายได้ ทำให้มีสัดส่วนผู้ขาดสารอาหารมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ นอกจากนี้ การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยังทำให้สถานการณ์การเข้าถึงอาหารของคนกลุ่มดังกล่าวแย่ลง โดยการปิดภาคเรียนที่ยาวนานขึ้น ตลอดจนการเรียนจากที่บ้าน ส่งผลให้นักเรียนบางส่วนที่ต้องพึ่งพาอาหารที่มีประโยชน์จากโรงเรียนได้รับสารอาหารไม่เพียงพอ จนนำไปสู่ภาวะขาดโภชนาการได้

ข้อเสนอแนะ

การแก้ไขปัญหาการเข้าถึงอาหารควรมุ่งเน้นมิติเรื่องการได้รับอาหารที่มีโภชนาการเหมาะสมในกลุ่มคนยากจนและเปราะบาง โดยอาศัยเครื่องมือการดำเนินนโยบายแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมาย (targeted policy instruments) ซึ่งอาจใช้กลไกที่มีอยู่แล้ว อาทิ ฐานข้อมูลผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ตลอดจนเครือข่ายผู้นำชุมชนและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการค้นหาและเข้าถึงกลุ่มผู้ที่ต้องได้รับความช่วยเหลือเพื่อการดำเนินการส่งเสริมการเข้าถึงอาหารเป็นไปอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม นอกจากนี้ ควรจัดให้มีการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในด้านอาหารและโภชนาการแก่นักเรียนและบุคคลทั่วไปเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเลือกบริโภคอาหารได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น

ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร และยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน

ยุติภาวะทุพโภชนาการทุกรูปแบบและแก้ไขปัญหาคาดความต้องการสารอาหาร
ของหญิงวัยรุ่น หญิงตั้งครรภ์ และให้นมบุตร และผู้สูงอายุ
ภายในปี 2573 รวมถึงบรรลุเป้าหมายที่ตกลงร่วมกันว่าด้วยภาวะเตี้ย
แคระแกร็น และพอมแห้งในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ภายในปี 2568

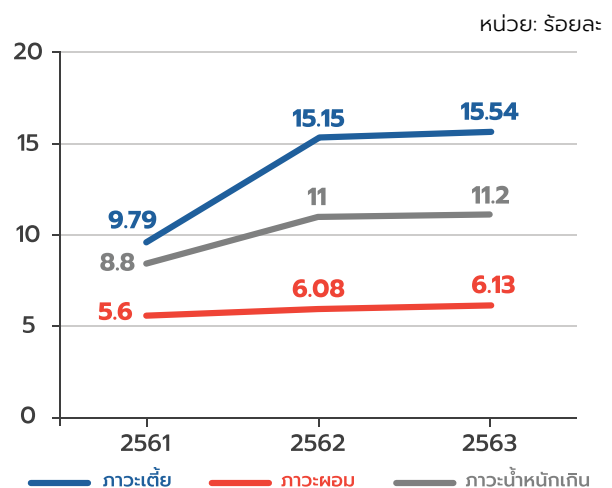
ภาวะทุพโภชนาการเกิดจากการที่ร่างกายมนุษย์ได้รับสารอาหารหรือพลังงานในปริมาณที่ไม่เหมาะสม ซึ่งครอบคลุมทั้งภาวะเตี้ย ภาวะแคระแกร็น และภาวะน้ำหนักเกิน โดยภาวะทุพโภชนาการเป็นประเด็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ตลอดจนคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาว ทั้งนี้ การยุติภาวะทุพโภชนาการ จำเป็นต้องให้ความสำคัญแก่คนบางกลุ่มเป็นพิเศษ อาทิ หญิงวัยรุ่น หญิงตั้งครรภ์และหญิงให้นมบุตรเนื่องจากการขาดสารอาหารบางประเภทสามารถนำไปสู่ภาวะโลหิตจางซึ่งส่งผลกระทบต่ออนามัยการเจริญพันธุ์ของแม่ ตลอดจนพัฒนาการทางร่างกายและสติปัญญาของเด็กอีกด้วย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย

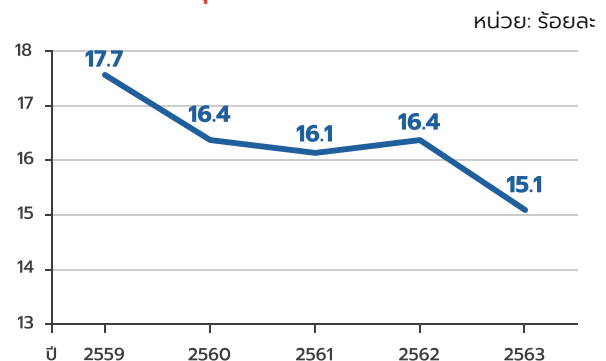
สถานการณ์ด้านภาวะทุพโภชนาการในประเทศไทยยังห่างจากค่าเป้าหมายของประเทศ ซึ่งกำหนดให้สัดส่วนของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่มีภาวะเตี้ย ภาวะพอมและภาวะน้ำหนักเกิน อยู่ที่ร้อยละ 8 ร้อยละ 5 และร้อยละ 8 ตามลำดับ ภายในปี 2568 นอกจากนี้ เมื่อเทียบกับปี 2559 พบว่าสถานการณ์ดังกล่าวแย่งลงอย่างต่อเนื่อง โดยสัดส่วนของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่มีภาวะเตี้ยในปี 2563 อยู่ที่ร้อยละ 15.54 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11.14 ในปี 2559 ในขณะที่สัดส่วนของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่มีภาวะพอมเพิ่มสูงขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 6.13 ในปี 2563 จากร้อยละ 5.74 ในปี 2559 เช่นเดียวกับกับสัดส่วนของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีที่มีภาวะน้ำหนักเกินซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 11.2 ในปี 2563 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8.8 ในปี 2561

อย่างไรก็ดี ในส่วนของสถานการณ์ด้านความชุกของภาวะโลหิตจาง (anemia) ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดสารอาหารที่จำเป็น อาทิ ธาตุเหล็ก วิตามินบี 12 และกรดโฟลิก ในหญิงที่ไม่ได้ตั้งครรภ์อายุระหว่าง 15 - 49 ปี ปรับตัวดีขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 15.1 ในปี 2563 ซึ่งลดลงจากร้อยละ 17.1 ปี 2559 แต่ยังคงสูงกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 10 ในปี 2568

ร้อยละของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่มีภาวะเตี้ย พอม และอ้วน

ความชุกของภาวะโลหิตจางในหญิง อายุระหว่าง 15 - 49 ปี

ที่มา : สำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร และยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน

02

SDG
2.2

ยุติภาวะทุพโภชนาการทุกรูปแบบและแก้ไขปัญหาคิวความต้องการสารอาหารของหญิงวัยรุ่น หญิงตั้งครรภ์ และให้นมบุตร และผู้สูงอายุ ภายในปี 2573 รวมถึงบรรลุเป้าหมายที่ตกลงร่วมกันว่าด้วยภาวะเตี้ย แคระแกร็น และพอมแห้งในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ภายในปี 2568

การดำเนินการที่ผ่านมา

ประเทศไทยได้ดำเนินการส่งเสริมสุขภาพด้านโภชนาการในแต่ละช่วงวัยเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพดีขึ้นโดยมีการดำเนินงานสำคัญ ได้แก่ การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านโภชนาการระดับชาติ 5 ปี พ.ศ.2562–2566 เพื่อเป็นกรอบและแนวทางการขับเคลื่อนงานด้านโภชนาการที่ชัดเจนและสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมและขับเคลื่อนงานสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ ลดภาวะขาดสารอาหาร ควบคุมภาวะน้ำหนักเกินไม่ให้เป็นขึ้นและการจัดทำฐานข้อมูลโภชนาการระดับประเทศ

ขณะเดียวกันได้ดำเนินโครงการสำคัญเพื่อบรรลุเป้าหมายการทำให้ประชาชนเข้าถึงอาหารที่มีโภชนาการครบถ้วน อาทิ โครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิตเพื่อเด็กปฐมวัยสูงสุดสามส่วน โครงการเด็กวัยเรียนสูงสุดสามส่วน แข็งแรง และฉลาด โครงการควบคุมและป้องกันโรคขาดสารไอโอดีนแห่งชาติ ปี 2562 และโครงการควบคุมและป้องกันภาวะโลหิตจาง ปี 2562

นอกจากนี้ภาครัฐยังได้ดำเนินโครงการส่งเสริมสุขภาพด้านโภชนาการป้องกัน/ควบคุมโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Non-Communicable Diseases: NCDs) และป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ ซึ่งมุ่งเน้นการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องโภชนาการผู้สูงวัยแก่เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขระดับพื้นที่ รวมทั้งจัดทำสื่อเผยแพร่ความรู้ด้านโภชนาการแก่ผู้สูงวัย

ความท้าทาย

สัดส่วนที่สูงขึ้นของเด็กที่มีภาวะทุพโภชนาการ ทั้งภาวะเตี้ย แคระแกร็น พอมแห้ง และอ้วน สะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินการเพื่อส่งเสริมการบริโภคอาหารที่มีโภชนาการเหมาะสมยังเป็นความท้าทายสำคัญในการบรรลุเป้าหมายการยุติความหิวโหยและการยกระดับโภชนาการของไทยโดยเฉพาะการสนับสนุนให้ครัวเรือนยากจนและเปราะบางสามารถเข้าถึงอาหารที่มีโภชนาการ

เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของเด็ก ทั้งนี้ สาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งเกิดจากการที่โครงการให้ความช่วยเหลือของรัฐยังไม่ถึงครัวเรือนที่ต้องการความช่วยเหลือทั้งหมด นอกจากนี้ สัดส่วนเด็กที่มีภาวะอ้วนที่เพิ่มมากขึ้นแสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมการเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ยังเป็นความท้าทายสำคัญอีกประการที่ไทยต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากภาวะอ้วนในเด็กมักนำไปสู่ปัญหาสุขภาพในระยะยาว โดยเฉพาะโรค NCDs ที่จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของเด็กกลุ่มนี้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

การดำเนินการเพื่อส่งเสริมการบริโภคอาหารที่มีโภชนาการเหมาะสมในครัวเรือนยากจนและเปราะบาง ซึ่งยังไม่สามารถเข้าถึงอาหารที่มีโภชนาการเพียงพอ จำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ครัวเรือนที่ต้องการความช่วยเหลือรับทราบและสามารถเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ที่รัฐจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมสุขภาพด้านโภชนาการตามกลุ่มวัยได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมบทบาทของหน่วยงานส่วนท้องถิ่น รวมถึงเครือข่ายต่าง ๆ อาทิ เครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งมีข้อได้เปรียบในด้านการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ ควรมุ่งเน้นการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในด้านโภชนาการแก่ประชาชน ทั้งในโรงเรียนสถานพยาบาล และในชุมชน เพื่อให้สามารถเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์และถูกหลักโภชนาการได้มากขึ้น ตลอดจนพิจารณาใช้มาตรการหรือกลไกทางเศรษฐศาสตร์และกฎหมายที่เหมาะสมในการควบคุมอาหารที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ และส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก

ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร และยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน

SDG
2.3

เพิ่มผลิตภาพทางการเกษตรและรายได้ของผู้ผลิตอาหารรายเล็ก โดยเฉพาะผู้หญิง คนพื้นเมือง คริวเรือนเกษตรกร เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ และชาวประมง ให้เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า โดยรวมถึงการเข้าถึงที่ดินและทรัพยากร และปัจจัยการผลิต ความรู้ บริการทางการเงิน ตลาด และโอกาสในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และการจ้างงานนอกภาคการเกษตรอย่างมั่นคงและเท่าเทียม ภายในปี 2573

การเพิ่มผลิตภาพทางการเกษตรและยกระดับรายได้ของผู้ผลิตอาหารรายเล็กจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร และยกระดับคุณภาพชีวิตของครัวเรือนเกษตรกรไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ที่ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งทุนในระบบ ตลาด องค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต นอกจากนี้ ยังมีความเสี่ยงต่อการได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่ทวีความรุนแรงและมีความถี่มากขึ้น และการแข่งขันที่สูงขึ้นในตลาดสินค้าเกษตรโลก

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย

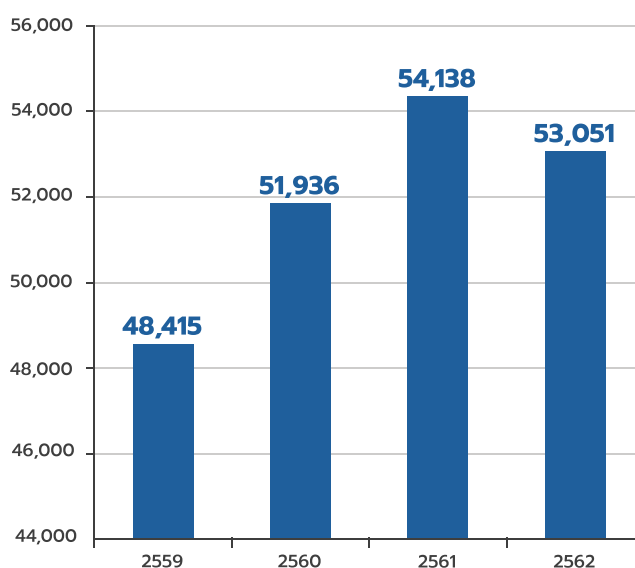
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรในประเทศ ปี 2562 มีมูลค่ารวม 673,220 ล้านบาท โดยเพิ่มขึ้นจาก 608,581 ล้านบาท ในปี 2559 และมีการจ้างแรงงานภาคเกษตรเพิ่มขึ้นเป็น จำนวน 12.69 ล้านคน ในปี 2562 จาก 12.57 ล้านคน ในปี 2559 นอกจากนี้ มูลค่าการผลิตภาคเกษตรต่อหน่วยแรงงานเพิ่มขึ้นเป็น 53,051 บาท ในปี 2562 จาก 48,415 บาท ในปี 2559

แม้ว่าผลิตภาพทางการเกษตรของไทยมีแนวโน้มดีขึ้น แต่ยังคงไกลจากการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้เพิ่มผลิตภาพทางการเกษตรและรายได้ของผู้ผลิตรายย่อยเป็น 2 เท่า หรือต้องมีอัตราการเติบโตร้อยละ 7.1 ต่อปี ซึ่งการเติบโตของมูลค่าการผลิตภาคเกษตรต่อหน่วยแรงงานระหว่างปี 2559 - 2562 มีอัตราเติบโตเฉลี่ยเพียงร้อยละ 3.17 อย่างไรก็ดี ระดับรายได้ของแรงงานภาคเกษตรเติบโตเกินกว่าค่าเป้าหมาย โดยมีอัตราเติบโตเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 11.5 ในช่วงเวลาเดียวกัน

การดำเนินการที่ผ่านมา

ภาครัฐได้ดำเนินการเพื่อเพิ่มผลิตภาพทางการเกษตร และเพิ่มรายได้ของเกษตรกรผ่านการดำเนินโครงการต่างๆ อาทิ โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อย โดยวางระบบการผลิตและการบริหารจัดการในแนวทางเดียวกันเพื่อประหยัดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยเน้นการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โครงการการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก

มูลค่าการผลิตภาคเกษตรต่อหน่วยงาน (บาท/คน/ปี)

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

(Zoning by Agri-map) ที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนการผลิตตามศักยภาพและความเหมาะสมของพื้นที่ โครงการพัฒนา Smart Farmer และ Young Smart Farmer ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการให้สามารถใช้เทคโนโลยีและวิธีบริหารจัดการธุรกิจเกษตรที่ช่วยยกระดับวิธีการผลิตให้เข้าสู่มาตรฐานสากล ตลอดจนช่วยเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตร รวมถึงโครงการพัฒนาฐานข้อมูลด้านการเกษตรแห่งชาติซึ่งมุ่งจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่โดยจะบูรณาการ

ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร และยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน

02

SDG
2.3

เพิ่มผลิตภาพทางการเกษตรและรายได้ของผู้ผลิตอาหารรายเล็ก โดยเฉพาะผู้หญิง คนพื้นเมือง คริวเรือนเกษตรกร เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ และชาวประมง ให้เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า โดยรวมถึงการเข้าถึงที่ดินและทรัพยากร และปัจจัยการผลิต ความรู้ บริการทางการเงิน ตลาด และโอกาสในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และการจ้างงานนอกภาคการเกษตรอย่างมั่นคงและเท่าเทียม ภายในปี 2573

ฐานข้อมูลด้านการเกษตรของหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจน ข้อมูลในเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับห่วงโซ่ ภูมิภาคเกษตร เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์และให้คำแนะนำ แก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม และศูนย์เทคโนโลยีเกษตร และนวัตกรรม เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูล และนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการเกษตรมาใช้ ในการวางแผนการผลิตและการตลาด นอกจากนี้ ยังได้ มีระบบประกันภัยพืชผลทางการเกษตร โดยจัดให้มี โครงการประกันภัยข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตลอดจน การใช้เทคโนโลยีช่วยคาดการณ์สภาพภูมิอากาศและ ปริมาณผลผลิตเพื่อลดความเสี่ยงต่อการสูญเสียรายได้ ของเกษตรกร

ความท้าทาย

การผลิตในภาคเกษตรมีความท้าทายและอ่อนไหว เนื่องจากราคาและปริมาณผลผลิตทางการเกษตร ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศและความผันผวนของตลาด สินค้าการเกษตรโลก นอกจากนี้ ระดับของผลิตภาพ ทางการเกษตรของประเทศยังคงค่อนข้างต่ำ เนื่องจาก ยังมีข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึง ข้อมูลสารสนเทศด้านการเกษตรที่จำเป็นต่อการเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิต พัฒนามาตรฐาน และสร้างมูลค่า เพิ่มของสินค้าการเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการ ของตลาด และยังไม่สามารถบริหารจัดการผลผลิต ทั้งก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งการ เข้าสู่สังคมสูงอายุของแรงงานในภาคเกษตรยังคงเป็น ความท้าทายที่สำคัญ ซึ่งอาจจะส่งผลต่อความสามารถ ในการแข่งขันของภาคเกษตรไทย

ข้อเสนอแนะ

ภาครัฐควรเสริมสร้างการเรียนรู้แก่เกษตรกรให้สามารถ เข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร รวมถึงข้อมูล สารสนเทศด้านการเกษตร เพื่อพัฒนาเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer และสามารถยกระดับไปสู่การทำเกษตร สมัยใหม่ และอุตสาหกรรมเกษตร เพื่อให้เกษตรกร มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างมีเสถียรภาพ รวมทั้งยกระดับ การสนับสนุนการรวมกลุ่มทางการเกษตรเพื่อลดต้นทุน การผลิตและการใช้เทคโนโลยี และให้มีการแลกเปลี่ยน องค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการบริหารจัดการการผลิตและการตลาด ตลอดจน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมสู่การผลิตเชิง พาณิชย พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันสินค้า เกษตรแปรรูป และผลักดันให้มีการผลิตตามมาตรฐาน เกษตรปลอดภัย และเกษตรกรรมยั่งยืนมากขึ้น

นอกจากนี้ การยกระดับผลิตภาพและรายได้ในภาคเกษตร ยังควรให้ความสำคัญกับการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศโดยพัฒนาการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ พัฒนาพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่เหมาะสม รวมทั้งสนับสนุน ให้เกษตรกรเข้าถึงระบบประกันภัยพืชผลเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ได้ข้อมูลการเพิ่มผลิตภาพทางการ เกษตรและรายได้ของผู้ผลิตอาหารรายเล็กที่สะท้อน ความเป็นจริงในระดับพื้นที่มากขึ้นควรมีการจัดเก็บข้อมูล มูลค่าการผลิตต่อหน่วยแรงงานที่จำแนกตามขนาดกิจการ ของการทำฟาร์ม/เลี้ยงสัตว์ และรายได้เฉลี่ยของผู้ผลิต อาหารขนาดเล็กในระดับพื้นที่ไว้ด้วย

ยุคความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร และยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน

SDG
2.4

สร้างหลักประกันว่าจะมีระบบการผลิตอาหารที่ยั่งยืน และดำเนินการตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่มีภูมิคุ้มกัน เพื่อเพิ่มผลิตภาพและการผลิต ซึ่งจะช่วยรักษาระบบนิเวศ เสริมขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ สภาวะอากาศรุนแรงสุดขีด ภัยแล้ง อุทกภัย และภัยพิบัติอื่น ๆ และจะช่วยพัฒนาที่ดินและคุณภาพดินอย่างต่อเนื่อง ภายในปี 2573

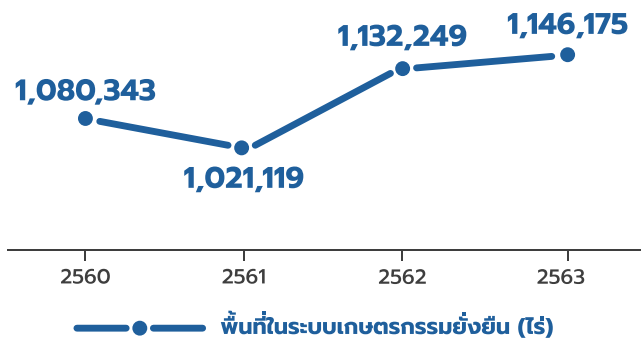
ภาคเกษตรเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบและอาหาร รวมทั้งเป็นแหล่งจ้างงานหลักและช่วยสร้างรายได้ให้ประเทศจากการส่งออก ซึ่งการพัฒนาประเทศไปสู่ความยั่งยืนและยุคความหิวโหยได้นั้น ต้องคำนึงถึงการสร้างความมั่นคงทางอาหารทั้งการมีอาหารที่ปลอดภัยและมีคุณค่าทางโภชนาการในราคาที่เหมาะสมและมีปริมาณอาหารเพียงพอสำหรับการบริโภคของประชาชนในประเทศ นอกจากนี้ การทำเกษตรกรรมควรคำนึงถึงการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศและความมั่นคงของทรัพยากรทางธรรมชาติ ซึ่งการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน¹ และดำเนินการตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่มีภูมิคุ้มกันเพื่อเพิ่มผลิตภาพการผลิต ตลอดจนเสริมขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ จะช่วยสร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและผู้บริโภคอีกด้วย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย

ในช่วงปี 2560 - 2563 ประเทศไทยมีพื้นที่ที่ทำระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมากขึ้น ทั้งการทำเกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรอินทรีย์ วนเกษตร และเกษตรธรรมชาติ โดยในปี 2563 ประเทศไทยมีพื้นที่ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนประมาณ 1.15 ล้านไร่ ซึ่งเพิ่มขึ้นจาก 1.08 ล้านไร่ในปี 2560 อย่างไรก็ดี ขนาดพื้นที่ดังกล่าวยังต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ที่กำหนดให้มีพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืน 7.5 ล้านไร่ และ 10 ล้านไร่ ภายในปี 2568 และ 2573 ตามลำดับ

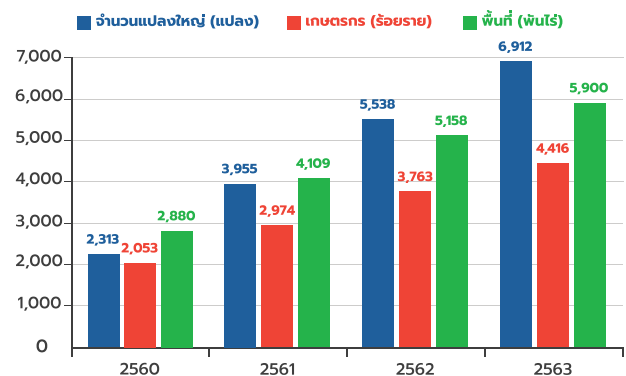
นอกจากนี้ ประเทศไทยมีนโยบายการทำเกษตรแปลงใหญ่ที่ส่งเสริมให้เกษตรกรร่วมกันบริหารจัดการและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อลดต้นทุนการผลิต โดยระหว่างปี 2560 - 2563 มีการขยายตัวของพื้นที่เกษตรแปลงใหญ่ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ 20 ปี ซึ่งในปี 2563 มีพื้นที่แปลงใหญ่รวม 6,912 แปลง ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 5.9 ล้านไร่ และมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 441,611 ราย ทั้งนี้ โครงการเกษตรแปลงใหญ่สามารถเพิ่มผลิตภาพการผลิตทั้งจากการลดต้นทุนและเพิ่มปริมาณผลผลิต โดยในปี 2561 สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ 6,836.87 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 4,747.04 ล้านบาท ในปี 2560 และเพิ่มผลผลิตได้ 15,241.62 ล้านบาท ในปี 2561 จาก 6,438.80 ล้านบาท ในปี 2560

พื้นที่ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน (ไร่)

ที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ผลการดำเนินงานเกษตรแปลงใหญ่

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร ประมวลโดย สสช.

¹ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน พ.ศ. 2554 ระบุว่าเกษตรกรรมยั่งยืน คือ ระบบการเกษตรที่ครอบคลุมทั้งวิถีชีวิตเกษตรกร กระบวนการผลิต และการจัดการทุกรูปแบบ เพื่อให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ ซึ่งนำไปสู่การพึ่งตนเองและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและผู้บริโภค

ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร และยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน

02

SDG
2.4

สร้างหลักประกันว่าจะมีระบบการผลิตอาหารที่ยั่งยืน และดำเนินการตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่มีภูมิคุ้มกัน เพื่อเพิ่มผลผลิตภาพและการผลิต ซึ่งจะช่วยรักษาระบบนิเวศ เสริมขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ สภาวะอากาศรุนแรงสุดขีด ภัยแล้ง อุทกภัย และภัยพิบัติอื่น ๆ และจะช่วยพัฒนาที่ดินและคุณภาพดินอย่างต่อเนื่อง ภายในปี 2573

การดำเนินการที่ผ่านมา

นอกจากการส่งเสริมระบบเกษตรกรรมยั่งยืนและเกษตรแปลงใหญ่ ประเทศไทยได้ประกาศใช้มาตรการควบคุมการใช้สารเคมีการเกษตรที่เป็นอันตราย ได้แก่ พาราควอต และคลอร์ไพริฟอส เพื่อลดการตกค้างของสารพิษในดินซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์อยู่ระหว่างการศึกษาศึกษาเพื่อประยุกต์ใช้เครื่องมือสำหรับประเมินความยั่งยืนของระบบการผลิตอาหารในระดับนานาชาติ ซึ่งพัฒนาโดยองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) เพื่อวิเคราะห์ระบบการผลิตอาหารในภาพรวมและระบุปัจจัยสำคัญสำหรับการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิต

ในมิติของการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในภาคเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศด้านการเกษตร (พ.ศ. 2560 – 2564) เพื่อส่งเสริมให้ภาคเกษตรของไทยมีภูมิคุ้มกันและมีส่วนร่วมในการบรรเทาปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นอกจากนี้ได้ประยุกต์ใช้ข้อมูลด้านสภาพภูมิอากาศเพื่อสนับสนุนเกษตรกรรมยั่งยืนและเตรียมความพร้อมรับมือกับผลกระทบจากภัยพิบัติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อาทิ การจัดทำระบบเตือนภัยล่วงหน้า การพยากรณ์ทางการเกษตร การจัดระบบโซนนิ่ง และการใช้แบบจำลองประเมินผลกระทบในภาคเกษตร

ความท้าทาย

การปรับเปลี่ยนมาสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมีต้นทุนทางการเงินและเวลาสูง ทำให้เกษตรกรบางส่วนไม่มั่นใจถึงความคุ้มค่าของการเปลี่ยนจากการเกษตรแบบเดิม รวมทั้งยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคในวงกว้างเนื่องจากสินค้าอาจมีราคาสูงกว่าสินค้าเกษตรทั่วไปและมีช่องทางการจำหน่ายที่จำกัด นอกจากนี้ การใช้ประโยชน์จากข้อมูลและเทคโนโลยีด้านเกษตรกรรมยั่งยืนและเกษตรกรรมที่มีภูมิคุ้มกันต่อสภาพภูมิอากาศยังไม่เป็นที่แพร่หลาย อีกทั้งแนวทางการประเมินระบบเกษตรกรรมยั่งยืนของไทยยังไม่สอดคล้องกับแนวทางสากล ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันทางการค้าและการส่งออกในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ควรสร้างแรงจูงใจแก่เกษตรกร อาทิ การใช้มาตรการพักชำระหนี้เพื่อสนับสนุนเกษตรกรที่ต้องการปรับเปลี่ยนมาทำเกษตรกรรมยั่งยืน รวมถึงการให้เงินสินเชื่อสีเขียวเพื่อเป็นเงินทุนให้เกษตรกรใช้เป็นค่าใช้จ่ายหมุนเวียนในการทำเกษตรแบบยั่งยืน โดยให้อัตราดอกเบี้ยแบบพิเศษหรือการลดหย่อนภาษีให้ผู้ประกอบการที่สนับสนุนการผลิตสินค้าเกษตรยั่งยืนและการใช้มาตรการภาษีสารเคมีเกษตรเพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรเปลี่ยนมาใช้สารชีวภาพเพื่อกำจัดศัตรูพืชควบคู่ไปกับการสร้างความตระหนักถึงประโยชน์ในการปรับเปลี่ยนไปสู่การทำระบบเกษตรกรรมยั่งยืนและเกษตรกรรมที่มีภูมิคุ้มกันต่อสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งพัฒนาแนวทางการประเมินระบบเกษตรกรรมยั่งยืนให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ซึ่งจะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์จากระบบเกษตรกรรมยั่งยืน รวมถึงสามารถขยายตลาดการส่งออกได้มากขึ้น

ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร และยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน

SDG 2.5

คงความหลากหลายทางพันธุกรรมของเมล็ดพันธุ์พืชที่ใช้เพาะปลูก สัตว์ในไร่ นา และที่เลี้ยงตามบ้านเรือน และชนิดพันธุ์ตามธรรมชาติ รวมถึงให้มีธนาคารพืช และเมล็ดพันธุ์ที่มีการจัดการที่ดีและความหลากหลาย ทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ และสร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรทางพันธุกรรมและองค์ความรู้ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นธรรม และเท่าเทียม ตามที่ตกลงกันระหว่างประเทศ ภายในปี 2563

ความหลากหลายทางชีวภาพและสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบนิเวศที่จำเป็นต่อความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ ความมั่นคงทางอาหาร และการบรรลุความยากจน รวมถึงการบรรลุผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยการอนุรักษ์ไว้ซึ่งความหลากหลายทางพันธุกรรมของพันธุ์พืชและสัตว์ เป็นการสร้างหลักประกันว่าคนรุ่นปัจจุบันและรุ่นต่อไปจะสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพได้อย่างทั่วถึง เป็นธรรม และเท่าเทียม รวมทั้งเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารและการดำรงชีพอย่างยั่งยืน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย

ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้นซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง โดยมีจำนวนพรรณไม้ประมาณ 11,000 ชนิด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 3 ของพรรณไม้ทั่วโลก ซึ่งรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2562 ระบุว่าในช่วงปี 2557 – 2561 มีการค้นพบพืชชนิดใหม่ของโลกในประเทศไทย จำนวน 202 ชนิด 110 สกุล 55 วงศ์ และสัตว์ชนิดใหม่ของโลก จำนวน 18 ชนิด 7 วงศ์ อย่างไรก็ดี การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจโดยไม่คำนึงถึงข้อจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัวของธรรมชาติ ได้ส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย โดยในปี 2558 พบว่าพันธุ์พืชที่ถูกคุกคาม 964 ชนิด (ร้อยละ 8.76 ของชนิดพืชที่จำแนกระบุแล้วทั้งหมดของประเทศไทย) มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง 20 ชนิด ใกล้สูญพันธุ์ 207 ชนิด และมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ 737 ชนิด อีกทั้งยังพบพืชที่สูญพันธุ์ในธรรมชาติ จำนวน 2 ชนิด นอกจากนี้ การประเมินภาพรวมชนิดพันธุ์สัตว์ในประเทศไทยในช่วงปี 2548 – 2559 พบว่าสัตว์มีกระดูกสันหลังอยู่ในสถานภาพถูกคุกคามเพิ่มขึ้น จาก 548 ชนิดเป็น 569 ชนิด หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.7 โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มสัตว์เลื้อยคลาน สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์เลื้อยคลาน และสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก

จำนวนชนิดพืชพรรณ และสถานภาพชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคาม ปี 2558

กลุ่ม	ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง	ใกล้สูญพันธุ์	มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์	รวม
เฟิร์น	-	-	15	15
พืชเมล็ดเปลือย	2	-	7	9
พืชใบเลี้ยงเดี่ยว	-	142	275	417
พืชใบเลี้ยงคู่	18	65	440	523
รวม	20	207	737	964

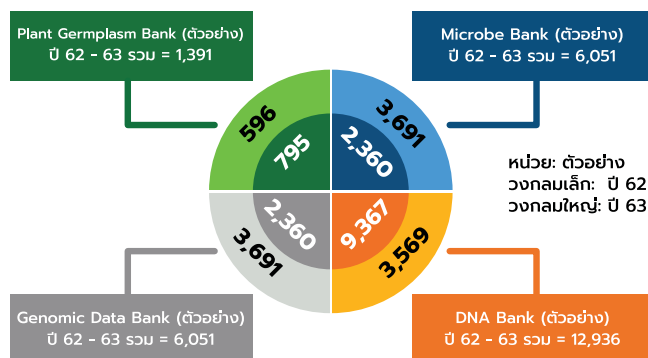
ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จำนวนชนิดพันธุ์สัตว์ที่ถูกคุกคามในประเทศไทย

ชนิดพันธุ์	จำนวน (ชนิด)	
	พ.ศ. 2548	พ.ศ. 2559
สัตว์เลื้อยลูกด้วยนม	116	123
นก	180	171
สัตว์เลื้อยคลาน	32	49
สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก	5	18
สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก	215	208
รวม	548	207

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ ประเทศไทยได้จัดตั้งธนาคารทรัพยากรชีวภาพแห่งชาติ (National Biobank of Thailand: NBT) เพื่อจัดทำข้อมูลการศึกษาพรรณไม้และเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์เพื่อการอนุรักษ์ระยะยาว โดยระหว่างปี 2562 – 2563 ได้จัดเก็บทรัพยากรชีวภาพที่สำคัญของไทย จำนวน 26,429 ตัวอย่าง ประกอบด้วย ธนาคารพืช (Plant Germplasm Bank) 1,391 ตัวอย่าง ธนาคารจุลินทรีย์ (Microbial Culture Bank) 6,051 ตัวอย่าง ธนาคารข้อมูลจีโนม (Genomic Data Bank) 6,051 ตัวอย่าง และธนาคารสารพันธุกรรม (DNA Bank) 12,936 ตัวอย่าง

ที่มา: รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม 2562 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุติความหวอโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร และยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน

02

SDG 2.5

คงความหลากหลายทางพันธุกรรมของเมล็ดพันธุ์พืชที่ใช้เพาะปลูก สัตว์ในไร่นา และที่เลี้ยงตามบ้านเรือน และชนิดพันธุ์ตามธรรมชาติ รวมถึงให้มีธนาคารพืช และเมล็ดพันธุ์ที่มีการจัดการที่ดีและความหลากหลาย ทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ และสร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรทางพันธุกรรมและองค์ความรู้ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นธรรม และเท่าเทียม ตามที่ตกลงกันระหว่างประเทศ ภายในปี 2563

การดำเนินการที่ผ่านมา

ธนาคารทรัพยากรชีวภาพแห่งชาติ ได้จัดเก็บรักษา ทรัพยากรชีวภาพ นอกสภาพธรรมชาติและจัดทำ ข้อมูลทางชีวภาพเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทาง อาหาร โดย NBT ได้ทำงานแบบบูรณาการร่วมกับ เครือข่ายภาครัฐมหาวิทยาลัยหน่วยงานเครือข่าย จีโนมิกส์ประเทศไทยและหน่วยงานภาครัฐต่างประเทศ

นอกจากนี้ อยู่ระหว่างการจัดตั้งศูนย์ทรัพยากร พันธุกรรมพืชแห่งชาติเพื่อเก็บรักษาเชื้อพันธุกรรมพืช และเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงฐานข้อมูลพันธุกรรม พืชของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เข้าถึงได้อย่างเป็น ระบบและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความท้าทาย

การขยายตัวของเมือง พื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ทำให้ป่าไม้ซึ่งเป็นศูนย์รวมความหลากหลายทาง ชีวภาพมีพื้นที่ลดลง ทั้งยังมีการลักลอบค้าสัตว์ป่าและ พืชป่า รวมทั้งขาดการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันการ คุกคามพันธุ์พืชและสัตว์อย่างจริงจัง นอกจากนี้ มาตรการด้านการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ในปัจจุบันเน้นการสร้างจิตสำนึกของประชาชน แต่ยังไม่ ขาดมาตรการและกลไกที่สร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ซึ่งควรดำเนินการควบคู่กันไป เพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศให้ เกิดผลเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ส่งเสริมให้มีมาตรการและกลไกการนำผลตอบแทนทาง เศรษฐกิจมาสนับสนุนการอนุรักษ์และฟื้นฟูความ หลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งนำเทคโนโลยีมาใช้ให้ เกิดประโยชน์ อาทิ การใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ ในการวิเคราะห์เชิงพื้นที่เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าให้เหมาะสม และการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการกำหนด นโยบายด้านความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากนี้ ควรสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของความ หลากหลายทางชีวภาพต่อการดำรงชีพ ตลอดจนกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพันธุ์พืชและสัตว์ในหมู่ ประชาชน อีกทั้งควรเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดวิธีการและแนวทางดำเนินมาตรการ เพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูและปกป้องความหลากหลาย ทางชีวภาพ

ยุคความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร และยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน

เพิ่มการลงทุน รวมถึงการยกระดับความร่วมมือระหว่างประเทศ
ในด้านโครงสร้างพื้นฐานในชนบท การวิจัยและการส่งเสริมการเกษตร
การพัฒนาเทคโนโลยี และการทำธนาคารเชื้อพันธุพืชและสัตว์
เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตรในประเทศกำลังพัฒนา
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

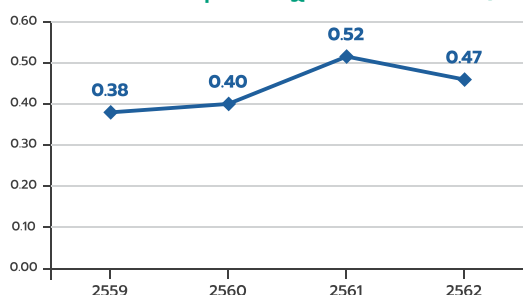
การระดมทุนเพื่อพัฒนาภาคเกษตร ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการวิจัยและเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มผลิตภาพทางการเกษตรให้แก่เกษตรกรและผู้ประกอบการตลอดห่วงโซ่คุณค่า มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารและยุคความหิวโหย ตลอดจนเพิ่มรายได้และการจ้างงานในภาคการเกษตร อย่างไรก็ตาม การลงทุนจากภาคเอกชนยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ดังนั้น จึงควรมีการสนับสนุนผ่านกลไกต่าง ๆ รวมถึงความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาซึ่งในระยะที่ผ่านมาประเทศไทยได้ให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาด้านการเกษตรแก่ประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ในรูปแบบความช่วยเหลือทางวิชาการ การฝึกอบรม และทุนการศึกษา

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย การดำเนินการที่ผ่านมา

สัดส่วนของการลงทุนภาครัฐในภาคการเกษตรของประเทศไทยมีแนวโน้มสูงขึ้น เมื่อพิจารณาจากดัชนีทิศทางการลงทุนภาครัฐเพื่อการเกษตร (Agriculture Orientation Index for Government Expenditure: AOI)¹ เพิ่มขึ้นจาก 0.38 ในปี 2559 เป็น 0.47 ในปี 2562 นอกจากนี้ ประเทศไทยได้ให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาในภาคเกษตรแก่ประเทศกำลังพัฒนาและพัฒนาน้อยที่สุดอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2562 มูลค่าความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (ODA) ในภาคเกษตรอยู่ที่ 35.6 ล้านบาท โดยมีโครงการที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ อาทิ โครงการพัฒนาความสามารถด้านการประมงแก่วิทยาลัยการประมงและป่าไม้แขวงจำปาสัก (สปป.ลาว) และโครงการพัฒนากลุ่มเกษตรกรปลูกผักและผลไม้เพื่อยกระดับมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตร (กัมพูชา) โครงการสนับสนุนโรงสีข้าวให้รัฐยะไข่ (เมียนมา) และโครงการเพาะเลี้ยงปลาบิลแดง (โมซัมบิก)

ภาครัฐให้การสนับสนุนเพื่อพัฒนาภาคเกษตรอย่างต่อเนื่อง ทั้งการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านชลประทานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบกระจายน้ำ และเชื่อมโยงเครือข่ายน้ำ/ลุ่มน้ำ ทั้งในและนอกเขตชลประทานและการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาสินค้าและอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการผลิตและการแข่งขันในตลาดสินค้าเกษตรโลก ควบคู่ไปกับดำเนินโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร โครงการทะเบียนสมาชิกสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร โครงการเชื่อมโยงระบบศูนย์กระจายสินค้า และโครงการพัฒนาฐานข้อมูลและระบบเชื่อมโยงการลงทะเบียนเพื่อออกใบอนุญาตนำเข้า-ส่งออกผลิตผลและปัจจัยการผลิตทางการเกษตรให้สามารถรองรับการเชื่อมโยงข้อมูล E-Phyto Certification ในกลุ่มประเทศอาเซียน

ดัชนีทิศทางการลงทุนภาครัฐเพื่อการเกษตร (AOI)

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

¹ ดัชนีทิศทางการลงทุนภาครัฐเพื่อการเกษตร (AOI) คำนวณจากสัดส่วนค่าใช้จ่ายภาครัฐด้านการเกษตร (agriculture share of government expenditures) ต่อสัดส่วนมูลค่าเพิ่มต่อ GDP ของภาคเกษตร (agriculture value added share of GDP)

ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร และยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน

02

SDG
2.a

เพิ่มการลงทุน รวมถึงการยกระดับความร่วมมือระหว่างประเทศ
ในด้านโครงสร้างพื้นฐานในชนบท การวิจัยและการส่งเสริมการเกษตร
การพัฒนาเทคโนโลยี และการทำธนาคารเชื้อพันธุ์พืชและสัตว์
เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตรในประเทศกำลังพัฒนา
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

นอกจากนี้ ประเทศไทยได้ใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคภายใต้แผนงานความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (GMS) ในการจัดทำโครงการด้านเกษตรกรรมยั่งยืนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ โครงการควบคุมมาตรฐานการผลิตอาหารปลอดภัย โครงการผลิตอาหารอินทรีย์ และโครงการพัฒนาการเข้าสู่ตลาดของผู้ประกอบการเกษตรรายย่อย และภายใต้แผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) มีการดำเนินโครงการเมืองยางพารา และโครงการพัฒนาการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วยการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ได้แก่ (1) การบำรุงรักษาพืชผล สำหรับปาล์ม น้ำมัน มะพร้าว และพืชพื้นที่ชุ่มน้ำ และ(2) การพัฒนาฟาร์มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับระบบการผลิตพืชพื้นที่ชุ่มน้ำ ข้าว ไม้ผล ไม้ยืนต้นพืชผสมผสาน และปาล์ม น้ำมัน

อีกทั้ง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดการฝึกอบรมเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ให้แก่ประเทศสมาชิกศูนย์พัฒนาชนบทแบบผสมผสานสำหรับภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (CIRDAP) จำนวน 9 ประเทศ ประกอบด้วย บังกลาเทศ มาเลเซีย ศรีลังกา ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ปากีสถาน เมียนมา และไทย ในช่วงเดือนสิงหาคม 2562 ณ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี และฉะเชิงเทรา

ความท้าทาย

การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีภาคเกษตรมีต้นทุนที่สูง และใช้เวลานานในการดึงดูดเงินทุน ทำให้ภาคเอกชนขาดแรงจูงใจในการเข้ามาลงทุนและพัฒนา นวัตกรรมทางการเกษตร นอกจากนี้ แม้ว่าภาครัฐจะให้การสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตร แต่เกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อยก็ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่จะช่วยเพิ่มผลผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร

ข้อเสนอแนะ

ควรส่งเสริมให้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อาทิ การใช้ประโยชน์จากดาวเทียมในการพยากรณ์สภาพภูมิอากาศ และจัดทำระบบเตือนภัยล่วงหน้า นอกจากนี้ ควรสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตที่เข้าถึงง่ายและมีต้นทุนต่ำ รวมทั้งตอบสนองต่อโครงสร้างแรงงานภาคเกษตรที่เปลี่ยนไป ควบคู่ไปกับการกระตุ้นให้เกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อยรวมกลุ่มเพื่อลดข้อจำกัดในการเข้าถึงเทคโนโลยีที่มีราคาสูง เช่น เครื่องจักรกลทางการเกษตร และการสร้างความเข้มแข็งและองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน เพื่อพัฒนาสู่การเป็น Smart Farmer รวมถึงส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านวิจัยและนวัตกรรมของภาคเกษตรและสินค้าเกษตรแปรรูป

ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร และยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน

แก้ไขและป้องกันการกีดกันและการบิดเบือนทางการค้าในตลาดเกษตรโลก รวมถึงการจัดการอุดหนุนสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออกทุกรูปแบบและมาตรการเพื่อการส่งออกทุกแบบที่ให้ผลในลักษณะเดียวกัน โดยให้เป็นไปตามอาณัติของกรอบการพัฒนาโดฮา

การส่งเสริมให้การค้าระหว่างประเทศมีความเสรียิ่งขึ้นบนพื้นฐานของการแข่งขันที่เป็นธรรม อันจะเป็นการสร้างหลักประกันในการเข้าถึงอาหารและเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารของแต่ละประเทศ ถือเป็นประเด็นที่นานาประเทศเห็นพ้องว่าเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันโดยมีองค์การการค้าโลก (WTO) ทำหน้าที่ในการกำหนดกฎกติกาการค้าระหว่างประเทศและเป็นเวทีการเจรจาเพื่อลดอุปสรรคและข้อกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก ตลอดจนสนับสนุนให้การค้าระหว่างประเทศมีความเสรียิ่งขึ้นบนพื้นฐานของการแข่งขันที่เป็นธรรม โดยกลไก WTO จะช่วยแก้ไขและป้องกันการกีดกันและการบิดเบือนทางการค้าในตลาดเกษตรโลก รวมถึงทางการจัดการอุดหนุนสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออกทุกรูปแบบ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย

เนื่องด้วยประเทศไทยเป็นประเทศสมาชิก WTO ซึ่งมีพันธกรณีห้ามอุดหนุนการส่งออกสินค้าเกษตร ยกเว้น กรณีที่อุดหนุนการค้าตลาดและการขนส่ง ซึ่งเป็นข้อยกเว้นให้ประเทศกำลังพัฒนาทำได้ โดยที่ผ่านมามีได้ปฏิบัติตามพันธกรณีเรื่องการอุดหนุนส่งออกสินค้าเกษตรภายใต้ WTO มาโดยตลอด ทั้งนี้สมาชิก WTO ทั้งหมดได้ตกลงยกเลิกการอุดหนุนการส่งออกสินค้าเกษตรทุกรูปแบบในการประชุมระดับรัฐมนตรี WTO ครั้งที่ 10 ณ กรุงไนโรบีเมื่อปี 2558 ซึ่งกำหนดให้สมาชิกทุกประเทศยกเลิกการอุดหนุนส่งออกสินค้าเกษตรภายในปี 2561 และยกเลิกข้อยกเว้นสำหรับประเทศกำลังพัฒนาเรื่องการอุดหนุนการค้าตลาดและการขนส่งสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออกภายในปี 2566

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังแสดงบทบาทร่วมกับประเทศสมาชิกอื่น ๆ ในการผลักดันการเจรจาเพื่อปรับปรุงกฎเกณฑ์เรื่องการค้าสินค้าเกษตรเพื่อป้องกันการกีดกันทางการค้าและบิดเบือนการค้าสินค้าเกษตรในตลาดโลกภายใต้กรอบ WTO มาอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการที่ผ่านมา

ประเทศไทยได้ร่วมกับนานาประเทศดำเนินการในลักษณะกลุ่มเพื่อผลักดันการเจรจาในประเด็นการอุดหนุนสินค้าเกษตร ประกอบด้วย สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (APEC) กลุ่มแคร์นส์ (Cairns Group) ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศผู้ส่งออกสินค้าเกษตร 19 ประเทศ และกลุ่มประเทศสมาชิก G20 โดยเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2562 ได้มีการประชุมกลุ่มย่อยรัฐมนตรีองค์การการค้าโลก (WTO Informal Ministerial Meeting: IMM) ณ นครเซี่ยงไฮ้ สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งประเทศไทยได้ร่วมผลักดันการเจรจาเรื่องการอุดหนุนประมงและการปรับปรุงระเบียบการอุดหนุนภายในสินค้าเกษตรสำหรับการประชุมระดับรัฐมนตรี WTO ครั้งที่ 12 และการประชุมระดับรัฐมนตรีกลุ่มแคร์นส์ ณ สมาพันธรัฐสวิส

ที่มา: กรมการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร และยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน

02

SDG
2.b

แก้ไขและป้องกันการกีดกันและการบิดเบือนทางการค้าในตลาดเกษตรโลก
รวมถึงการจัดการอุดหนุนสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออกทุกรูปแบบและมาตรการ
เพื่อการส่งออกทุกแบบที่ให้ผลในลักษณะเดียวกัน โดยให้เป็นไปตามอาณัติ
ของรอบการพัฒนาโดฮา

นอกจากนี้ ในการประชุมรัฐมนตรีองค์การการค้าโลก
อย่างไม่เป็นทางการ (Informal WTO Ministerial
Gathering: IMG) และการประชุมที่เกี่ยวข้อง ระหว่าง
วันที่ 23 – 24 มกราคม 2563 ณ สมาพันธรัฐสวิส
ประเทศไทยในฐานะสมาชิกได้ร่วมผลักดันข้อเสนอให้มี
การลดการอุดหนุนสินค้าเกษตรที่บิดเบือนตลาด
ร้อยละ 50 ของปริมาณการอุดหนุนสินค้าเกษตรที่
บิดเบือนตลาดของประเทศสมาชิก WTO ทั้งหมด
164 ประเทศ ภายในปี 2573 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการ
ส่งออกสินค้าเกษตรของไทยและจะทำให้สินค้าเกษตร
ของไทยมีราคาดีขึ้น เนื่องจากประเทศที่มีการอุดหนุน
สินค้าเกษตรสูงเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก จะต้องลดการ
อุดหนุนตั้งแต่ร้อยละ 47 – 82 ของการอุดหนุนในปัจจุบัน

ความท้าทาย

แม้พันธกรณีภายใต้ WTO จะผลักดันให้ลดการอุดหนุน
การส่งออก แต่ในหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศกำลัง
พัฒนายังมีการยกเว้นการอุดหนุนการส่งออกสินค้าเกษตร
บางชนิดที่แจ้งไว้กับ WTO แล้ว ไปจนถึงปี 2565 และ
ยังสามารถอุดหนุนค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการตลาดและการ
ขนส่งสำหรับการส่งออกสินค้าเกษตรได้จนถึงปี 2566
ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายของประเทศไทยในการแข่งขัน
กับประเทศอื่น ๆ ที่มียังมีการอุดหนุนสินค้าเกษตรที่
บิดเบือนราคาในตลาดโลก และไม่สะท้อนต้นทุนที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยควรแสดงบทบาทอย่างต่อเนื่องในฐานะสมาชิก
ของกรอบความตกลงการค้าเสรีต่าง ๆ โดยร่วมกัน
แก้ไขและป้องกันการกีดกันและการบิดเบือนทางการค้า
ในตลาดเกษตรโลกในทุกรูปแบบ เพื่อให้การแข่งขันของ
สินค้าเกษตรในตลาดโลกเป็นไปอย่างเสรีและมีความ
เป็นธรรมยิ่งขึ้น

ใช้มาตรการเพื่อสร้างหลักประกันว่าตลาดโภคภัณฑ์อาหารและตลาดอนุพันธ์สามารถทำงานได้อย่างเหมาะสม และอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของตลาด รวมถึงข้อมูลคลังสำรองอาหารได้อย่างทันการณเพื่อจำกัดความผันผวนของราคาอาหารอย่างรุนแรง

ราคาสินค้าเกษตรมีความผันผวนสูง เนื่องจากมีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์และอุปทานในตลาดโลก รวมถึงปัจจัยเสี่ยงอื่น ๆ อาทิ วิกฤติเศรษฐกิจ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยผู้ได้รับผลกระทบจากความผันผวนของราคาสินค้าเกษตรมากที่สุดมักจะเป็นกลุ่มคนยากจน กลุ่มเปราะบาง และเกษตรกรรายย่อย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินนโยบายเพื่อสร้างเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตรผ่านกลไกและเครื่องมือต่าง ๆ อาทิ การแทรกแซงราคา รวมถึงการใช้ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าเพื่อบริหารความเสี่ยงจากความผันผวนของราคา นอกจากนี้ การพัฒนาระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตลาดสินค้าเกษตร รวมถึงข้อมูลคลังสำรองอาหารให้แม่นยำ ทันการณ และเข้าถึงได้ จะช่วยให้เกษตรกรสามารถวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบจากความผันผวนของราคาได้มากขึ้น

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย

ประเทศไทยได้ใช้ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาสินค้าเกษตร ผ่านการดำเนินงานของบริษัทตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) (TFEX) ภายหลังจากการควบรวมกับตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (AFET) เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2559 อย่างไรก็ดี พบว่ามีสินค้าเกษตรที่ซื้อขายในตลาดล่วงหน้าเพียง 1 ชนิด คือ อย่างแผ่นรมควันชั้น 3 ซึ่งปริมาณการซื้อขายสินค้าดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี 2563 มีทั้งสิ้น 17,253 สัญญา เฉลี่ย 71 สัญญาต่อวัน และมีสถานะคงค้างจำนวน 150 คู่สัญญาปรับตัวสูงขึ้นจากปีแรกที่ทำการซื้อขาย (ปี 2559) ที่มีปริมาณเพียง 202 สัญญา เฉลี่ย 1 สัญญาต่อวัน และมีสถานะคงค้างจำนวน 37 คู่สัญญา แม้ว่าจะปรับตัวลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับสถิติในปี 2562 ที่มีปริมาณการซื้อขายสูงถึง 54,565 สัญญา เฉลี่ย 224 สัญญาต่อวัน

สถิติการซื้อขาย RSS3D Futures

ปริมาณ: สัญญา สถานะคงค้าง: คู่สัญญา

ช่วงเวลา	ปริมาณ		สถานะคงค้าง
	รวม	เฉลี่ยต่อวัน	
2563	17,253	71	150
2562	54,565	224	-
2561	34,482	141	60
2560	1,0613	43	521
2559	202	1	37

ที่มา: บริษัท ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)

การดำเนินการที่ผ่านมา

ในปัจจุบันประเทศไทยได้จัดทำดัชนีที่เกี่ยวข้องกับตลาดโภคภัณฑ์อาหารอยู่ 2 ดัชนี ประกอบด้วย (1) ดัชนีราคาสินค้าเกษตร เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงรายเดือนของราคาสินค้าเกษตร โดยแบ่งย่อยออกเป็น 3 หมวด ประกอบด้วย หมวดพืชผลสำคัญ หมวดปศุสัตว์และหมวดประมง และประมวลเป็นดัชนีราคาสินค้าของภาคเกษตรในภาครวม และ (2) ดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐานหมวดอาหารสดเพื่อติดตามอัตราการเปลี่ยนแปลงของราคา และใช้วัดภาวะค่าครองชีพของประชาชน รวมทั้งอัตราเงินเฟ้อของประเทศ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ระหว่างการนำข้อมูลจากทั้งสองดัชนี มาประมวลผลร่วมกันเพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการทำงานของตลาดโภคภัณฑ์อาหารของไทย

¹สถานะคงค้าง (Open Interest: OI) หมายถึง จำนวนของคู่สัญญาซื้อขายล่วงหน้าคงค้าง (หรือที่ยังมีการเปิดสถานะอยู่) ที่มีการจับคู่ซื้อขายตั้งแต่วันแรกจนถึงวันสุดท้ายของช่วงเวลาที่เก็บสถิติ โดยยังไม่ได้ปิดสถานะ

ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร และยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน

02

SDG
2.c

ใช้มาตรการเพื่อสร้างหลักประกันว่าตลาดโภคภัณฑ์อาหารและตลาดอนุพันธ์สามารถทำงานได้อย่างเหมาะสม และอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของตลาด รวมถึงข้อมูลคลังสำรองอาหารได้อย่างทันการณืเพื่อจำกัดความผันผวนของราคาอาหารอย่างรุนแรง

นอกจากนี้ กระทรวงพาณิชย์ได้จัดทำโครงการพัฒนาปรับปรุงระบบสารสนเทศเชิงลึกด้านเศรษฐกิจการค้า (Trade Intelligence System) ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) รวมถึงระบบที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตร ได้แก่ (1) ระบบกำกับและติดตามนโยบายด้านการบริหารจัดการสินค้าเกษตร โดยมีพืชนำร่อง 6 ชนิด คือ ข้าว ปาล์ม น้ำมัน ยางพารา มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และทุเรียน และ (2) ระบบกำกับและติดตามนโยบายด้านการรับฟังเสียงสะท้อนภาคประชาชน เพื่อยกระดับการบริหารจัดการด้านการค้า ผ่านการพัฒนาข้อมูลใน 4 เรื่องหลัก ได้แก่ การติดตามระดับราคาสินค้ารายวันตลอดห่วงโซ่อุปทานของพืชแต่ละชนิด การคาดการณ์สถานการณ์สินค้าเกษตรและแจ้งเตือน ในกรณีที่สินค้าขาดหรือล้นตลาดการวิเคราะห์โอกาสทางการค้า เพื่อทำการเจรจาการค้าเชิงรุก และการวิเคราะห์เสียงสะท้อนจากสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างทันทั่วทั้ง

ความท้าทาย

ตลาดสินค้าเกษตรได้รับผลกระทบจากปัจจัยด้านลบ อาทิ ความแปรปรวนของสภาพอากาศ ภัยแล้ง รวมทั้งการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช ส่งผลให้ผลผลิตภาคเกษตรในภาพรวมลดลง ประกอบกับราคาสินค้าเกษตรยังได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ อีกทั้งเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในกลไกตลาดโดยรวม ทำให้การตัดสินใจผลิตสินค้าเกษตรไม่สอดคล้องกับอุปสงค์ของตลาดทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงการใช้ประโยชน์จากตลาดสินค้าล่วงหน้า ซึ่งเป็นเครื่องมือในการลดความเสี่ยงจากการผันผวนของราคาสินค้าเกษตร ยังไม่แพร่หลาย ทั้งนี้ สินค้าเกษตรไทยบางชนิดที่มีศักยภาพ อาทิ ข้าวพันธุ์ต่าง ๆ ยังไม่มีราคาอ้างอิงที่เชื่อถือได้ เนื่องจากการไม่มีการซื้อขายในตลาดสินค้าล่วงหน้าในต่างประเทศ ทำให้ข้าวยังไม่ได้รับการบรรจุในตลาดสินค้าล่วงหน้าของไทย นอกจากนี้ ยังขาดข้อมูลสินค้าเกษตรที่ครบถ้วน และทันสมัย ส่งผลให้การกำหนดนโยบายและวางยุทธศาสตร์การค้าสินค้าเกษตรยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

นอกจากการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในภาคเกษตร ยังควรเร่งสร้างความเข้าใจในกลไกตลาดให้กับเกษตรกร โดยมุ่งให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลตลาดสินค้าเกษตรที่ถูกต้อง ครบถ้วน และทันสมัย และสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนการผลิตได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงด้านราคาในเบื้องต้น นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาบรรจุสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพในการซื้อขายล่วงหน้าเพิ่มเติม พร้อมทั้งเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจในตลาดล่วงหน้าแก่เกษตรกร นักลงทุน และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากตลาดสินค้าล่วงหน้าในฐานะเครื่องมือบริหารความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาได้มากขึ้น

